

หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาล: ค้นหา วิเคราะห์ และนำไปใช้อย่างไร The Evidence-Based Approach in Health Care Management, Applied to Nursing

อัจฉรา คำมะทิตย์*

Adchara Khammathit*

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี*

Boromarajonani College of Nursing Udonthani*

(Received: February 17, 2021; Revised: May 27, 2021; Accepted: June 14, 2021)

บทคัดย่อ

หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence Based Practice) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางการพยาบาล เนื่องจากการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลเป็นการใช้นำองค์ความรู้ที่ดีที่สุดและทันสมัยที่สุดในขณะนั้นมาใช้อ้างอิงร่วมกับข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางคลินิกโดยคำนึงถึงค่านิยมของผู้ป่วยเพื่อพิจารณาตัดสินแก้ปัญหาการให้บริการทางสุขภาพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายวิธีการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ประโยชน์ รายละเอียดประกอบด้วย กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปเป็นแนวทางของการทบทวนวรรณกรรมตามขั้นตอนอย่างละเอียด โดยภายหลังจากได้องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จะผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ของการนำองค์ความรู้ไปใช้โดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายหลังจากการยกย่องจากผู้ทรงคุณวุฒิจึงจะเข้าสู่กระบวนการนำองค์ความรู้มาทดลองใช้นำร่องในการให้การพยาบาล โดยมีการเก็บข้อมูลและประเมินผลการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาล

บทความนี้แสดงวิธีการอย่างง่ายเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดทักษะสำหรับการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลต่อไป

คำสำคัญ: หลักฐานเชิงประจักษ์, หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาล, การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ, กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ, การประยุกต์ทางการพยาบาล

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: adcharakham@bcnu.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 088-5626070)

Abstract

Evidence-based nursing management approach plays a crucial role for the improvement of any standard nursing care service in Thailand. The evidence-based nursing approach in management consists in collecting the best and current evidence, and then use it with data from expert's opinion based on patients' preferences, in order to make the best possible management decision for the health care service.

The aim of this article is to explain searching method, analysis and implementation of evidence-based nursing. It includes a systematic review process, in order to assist the manager in simply conducting their own query. After gaining knowledge from the literature, the evidence is be appraised by an expert panel. Approved evidences are subsequently tested by a pilot-study prior to be implemented with patients in any hospital setting. Data collection and nursing evaluation must be constantly employed after evidence-based nursing system is implemented.

This article illustrated a simple method to encourage the managers to build up essential skills for searching evidence, and to have positive opinion about the evidence-based nursing management system.

Keywords: Evidence-Based Approach, Management System, Implementation

บทนำ

การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการแพทย์เป็นการนำผลการวิจัยที่มีคุณภาพมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้การตัดสินใจน่าเชื่อถือและยกระดับคุณภาพมาตรฐานทางการแพทย์ การนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ทางการแพทย์มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อผู้ป่วยทั้งด้านบริการที่ดีขึ้น มีความปลอดภัยสูงขึ้นและลดค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วย (Picheansathian, 2018) นอกจากนี้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ยังส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานร่วมกันระหว่างพยาบาลกับทีมสหสาขาวิชาชีพในการพัฒนาคุณภาพของระบบบริการสุขภาพ (Kanhadilok, Punsumreung & Malai, 2017)

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าถึงแม้พยาบาลจะเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการแพทย์ แต่ยังพบว่าในสถานการณ์ปัจจุบันพยาบาลยังมีการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อพัฒนางานคุณภาพการให้บริการและนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลค่อนข้างน้อย โดยผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้เพื่อการพัฒนาบริการพยาบาล ส่วนมากเป็นอาจารย์พยาบาลและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทางการแพทย์พยาบาลซึ่งมีจำนวนจำกัด Puttaruksa, Subgranon & Othaganont (2016) พยาบาลบางส่วนยังคงปฏิบัติการพยาบาลตามสิ่งที่ได้เรียนรู้และสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นโดยอาศัยจากประสบการณ์ในการปฏิบัติมากกว่าการใช้ความรู้ที่ได้มาจากผลการวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคบางอย่างในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับพยาบาล เช่น ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติต่อกระบวนการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ ขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล และ อุปสรรคด้านภาษา (Picheansathian, 2018; Puttaruksa, Subgranon & Othaganont (2016)

อะไรคืออุปสรรคในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับพยาบาล

จากการวิเคราะห์สาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการปฏิบัติพบว่าสามารถแบ่งเป็นรายละเอียดได้ดังนี้ (Puttaruksa, Subgranon, & Othaganont, 2016; Picheansathian, 2018; Tonswon, Suwonnaroop & Watthayu 2019)

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายในตัวบุคคลของบุคลากรทางการพยาบาลได้แก่ด้านทัศนคติ และด้านทักษะต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านทัศนคติ โดยพบว่าบุคลากรมีทัศนคติเชิงลบต่องานวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ อาจเนื่องจากไม่ได้รับการเตรียมและฝึกการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ทางการพยาบาล เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ การรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางลบต่อการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่าบุคลากรทางการพยาบาล

1.2 ด้านทักษะ ขาดทักษะที่จำเป็นในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปสู่การปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่

1.2.1 ขาดทักษะและความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาต่างประเทศ ในปัจจุบันพบว่าผลงานทางวิชาการและรายงานผลการวิจัยส่วนใหญ่ถูกตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ มีเพียงบางส่วนที่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูลของประเทศไทย ทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้งาน ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า อุปสรรคที่พบมากที่สุดที่ทำให้บุคลากรทางการพยาบาล ไม่นำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ คือการรายงานผลการวิจัยส่วนมากตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เมื่อบุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาต่างประเทศจึงทำให้มีการเข้าถึงและนำไปใช้น้อย (Tonsuwon, Suwonnarop & Watthayu, 2019)

1.2.2 ขาดทักษะด้านการวิจัย ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ประสบการณ์การด้านการวิจัยของบุคลากร เป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์บุคลากรทางการพยาบาลขาดทักษะและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางสถิติ ขาดทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือผลงานเชิงวิชาการ

1.2.3 ขาดทักษะในการสืบค้น การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จำเป็นที่จะต้องมีการสืบค้นที่เป็นระบบ และใช้เทคนิคการสืบค้นเพื่อค้นหาคำความรู้ที่ต้องการ จากข้อมูลพบว่าบุคลากรทางการพยาบาลส่วนมากยังขาดทักษะการสืบค้นที่เป็นระบบทำให้มีอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูล

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลทำให้เกิดอุปสรรคในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาล

2.1 การบริหารจัดการทางการพยาบาล ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานในการผลิตผลงานเกี่ยวกับหลักฐานเชิงประจักษ์ และขาดการสนับสนุนในการนำไปใช้ ขาดการสร้างเสริมพลังอำนาจ บุคลากรไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการดูแลผู้ป่วยด้วยตนเอง

2.2 ภาระงานที่มาก และไม่มีเวลา จากภาระงานที่มากทำให้บุคลากรทางการพยาบาลไม่มีเวลาพอที่จะศึกษา ค้นคว้าหลักฐานเชิงประจักษ์ และไม่มีเวลาในการนำแนวคิดใหม่ไปลงมือปฏิบัติ

2.3 ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อสนับสนุน ได้แก่ ขาดแหล่งสืบค้น โดยส่วนมากพบว่าในโรงพยาบาลต่าง ๆ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล แหล่งสืบค้นต่าง ๆ บางครั้งงานวิจัยไม่ได้รวบรวมไว้ในที่ที่จะนำมาใช้ได้สะดวก การตีพิมพ์เผยแพร่รายงานการวิจัยล่าช้าทำให้ข้อค้นพบที่ได้ไม่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน และเขียนสรุปผลรายงานวิจัยไม่ชัดเจนหรือเข้าใจได้ยาก

2.4 ด้านการทำงานร่วมสหสาขาวิชาชีพ บุคลากรทางการพยาบาลขาดโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมงานที่มีความรู้ด้านการวิจัย

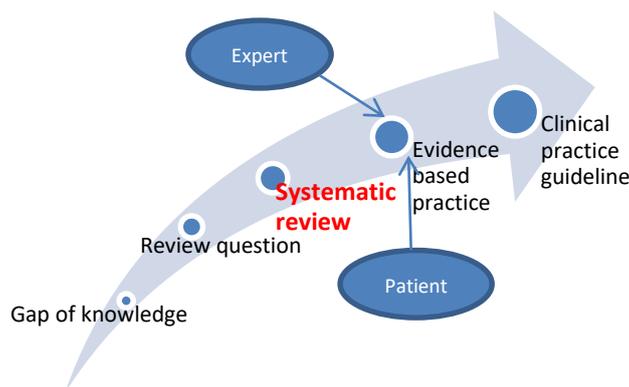
จะส่งเสริมให้พยาบาลเกิดสมรรถนะในการใช้ หลักฐานเชิงประจักษ์ ได้อย่างไร

จากการศึกษาของ Puttaruksa, Subgranon & Othaganont (2016) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน มีคุณสมบัติเป็นอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้พยาบาลเกิดสมรรถนะในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร 2) ปัจจัยด้านลักษณะของผู้บริหารทางการพยาบาล 3) ปัจจัยด้านลักษณะของพยาบาลวิชาชีพ 4) ปัจจัยด้านลักษณะของ

สิ่งอำนวยความสะดวก 5) ปัจจัยด้านคุณภาพของงานวิจัยและ 6) ปัจจัยด้านการสื่อสารและการเข้าถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Julawong, Munsil & Tawewanich (2018) ที่กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์นำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง โดยผู้นอังก์ควรเล็งเห็นความสำคัญและสร้างทัศนคติที่ดีแก่พยาบาลในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการพยาบาล และผู้นำควรสนับสนุนและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เช่น การจัดสรรเวลา แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ และการเสริมแรงโดยการให้การสนับสนุนทุนเมื่อพยาบาลเข้าร่วมและสร้างผลงานเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ นอกจากนั้นควรสร้างกลุ่มแกนนำ หรือพี่เลี้ยงในการผลิตผลงานและการใช้ประโยชน์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ สิ่งสำคัญอีกหนึ่งประเด็นที่จะช่วยให้เกิดการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนคือ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนพยาบาลในระดับปริญญาตรีหรือการเรียนหลักสูตรเพิ่มเติมหลังปริญญาควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และมุ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์และการนำไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง

ความเชื่อมโยงของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและหลักฐานเชิงประจักษ์

ก่อนเริ่มต้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review, SR) การปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Practice, EBP) และแนวปฏิบัติทางคลินิก (Clinical Practice Guidelines, CPGs) ดังแสดงในภาพ

ภาพ 1 ความเชื่อมโยงของ SR, EBP และ CPG (Khammathit & Makrat, 2017)

จากภาพแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ โดยทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของ การค้นหาข้อค้นพบที่มีอยู่ที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ และนำไปสู่การสรุปเป็นองค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review: SR) หมายถึง การศึกษาค้นคว้า รวบรวมผลงานวิจัยที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน โดยผ่านกระบวนการประเมินค่าคุณภาพงานวิจัย และคัดเลือกผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อสกัดประเด็นความรู้ที่สำคัญจากผลงานวิจัยที่ผ่านมา ให้เป็นความรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าใจได้ จัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย และเผยแพร่สู่สาธารณชน (Khammathit, & Makrat, 2017) โดยการทำให้ Systematic review มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อประเมินผลและแปลผลการศึกษาวิจัย ที่มีปรากฏในงานตีพิมพ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องและสามารถตอบคำถามที่ต้องการรู้

หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence Based Practice: EBP) หมายถึง การปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ หมายถึง การบูรณาการหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุดจากงานวิจัยที่มีอยู่ในขณะนั้น ร่วมกับข้อมูล

เกี่ยวกับค่านิยมและความเชื่อของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ ความเชี่ยวชาญของนักปฏิบัติทางคลินิก และทรัพยากร/สิ่ง
เอื้ออำนวยที่มีอยู่ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการประกอบการตัดสินใจเพื่อการดูแลหรือการแก้ไขปัญหาของ
ผู้ป่วย/ผู้รับบริการ

แนวปฏิบัติทางคลินิก (Clinical Practice Guidelines, CPGs) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานที่
พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของ ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ให้บริการเกี่ยวกับการดูแลรักษา
สุขภาพ ที่เหมาะสมสำหรับภาวะใดภาวะหนึ่ง จะเห็นได้ว่า CPGs จะต้องมีการพัฒนา ความรู้ที่นำมาเป็น
แนวปฏิบัติจะต้องถูกทบทวนอย่างเป็นระบบ ผ่านการบูรณาการตัดสินใจโดยผู้เชี่ยวชาญ แนวปฏิบัติจะมีความ
ยืดหยุ่นเนื่องจากเป็นหลักการที่ชี้แนวทางเพื่อช่วยการตัดสินใจแก่บุคลากรสุขภาพ ในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง

จากความเชื่อมโยงของ SR, EBP และ CPG แสดงให้เห็นขั้นตอนของการพัฒนางานอย่างเป็นกระบวนการ
ซึ่งจุดเริ่มต้นเกิดจากการขาดองค์ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน หรือมีแต่ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ต้องการศึกษา
และพัฒนางานเกิดประเด็นคำถามและต้องการค้นหาคำตอบจนเกิดเป็น คำถามในการทบทวนวรรณกรรม
(research Question) จนทำให้เกิดการพัฒนางานเกี่ยวกับ SR, EBP และ CPG ต่อไป

การเริ่มต้นการค้นหาลักษณะเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยควรเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสรุปองค์ความรู้ที่ได้มาจากผลงานวิจัยที่มีความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ
กล่าวคือ การศึกษาวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจมีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่กลุ่มเป้าหมาย
สถานที่ดำเนินงานวิจัย ระยะเวลาศึกษาวิจัย เครื่องมือวัดผล ทำให้มีการสรุปผลงานวิจัยที่เหมือนกัน หรือ
แตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษาวิจัยแบบทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่
ผ่านมา เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือมากกว่างานวิจัยในระดับ Primary
Studies และเกิดองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถนำมาอ้างอิงในการปฏิบัติงานได้

ชนิดของการทบทวนวรรณกรรม

ปัจจุบันมีคำที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่หลากหลาย ซึ่งอาจทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสับสน
เกี่ยวกับลักษณะของงานทบทวนวรรณกรรม คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้
พอสังเขปดังนี้ (Ganann, Ciliska, & Thomas, 2010; Arksey & O'Malley, 2005)

Rapid Review หมายถึง การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแบบรวดเร็ว เนื่องจากเป็นงานที่ต้องการ
สรุปองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์อย่างเร่งด่วน เนื่องจากข้อจำกัดของเวลา มีการรวบรวมผลงานวิจัย
บทความวิชาการ ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาใช้งานให้ทันกับสถานการณ์ โดยส่วนมาก
Rapid Review จะใช้สำหรับผู้บริหารนโยบาย สถาบันทางสุขภาพ บุคลากรทางสุขภาพ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนระบบสุขภาพและการพัฒนานโยบาย เช่น การทำ
Rapid Review เกี่ยวกับโรค COVID-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ ที่ต้องมีการรวบรวมข้อค้นพบอย่างรวดเร็ว เพื่อ
นำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในการวางแผนรับมือกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขในระดับนโยบาย

Scoping Review หมายถึง การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตขององค์ความรู้หรือหลักฐาน
เชิงประจักษ์ที่เป็นข้อค้นพบ โดยจะมีความแตกต่างจากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic
Review) แบบดั้งเดิม คือ แบบเดิมจะเป็นการค้นหาลักษณะเชิงลึกของประเด็นที่ต้องการสืบค้น เพื่อหาคำตอบ
และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจ ส่วน Scoping Review จะเป็นการค้นหาเชิงกว้างเพื่อศึกษาประเด็นที่
ต้องการรู้ว่ามีข้อเท็จจริงและข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมาอย่างไร รวมทั้งงานวิจัยที่อยู่ในระหว่าง
ดำเนินการและยังไม่สิ้นสุดกระบวนการก็จะถูกนำมารวบรวมไว้ใน Scoping Review โดยมีเป้าหมายเพื่อขยาย
ขอบเขตขององค์ความรู้ที่ค้นพบ ตัดสินคุณค่าของงาน Systematic Review ที่พบ สรุปข้อค้นพบที่ทันสมัยและ
เป็นปัจจุบันในประเด็นเฉพาะที่ศึกษา และชี้ให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่ยังขาดหายไปจากการทบทวนวรรณกรรม

Integrating Review คือการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้โดยนำหลักฐานทาง
วิชาการหรืองานวิจัยที่มีคุณภาพที่ได้รับการตีพิมพ์ โดยประเภทงานวิจัยที่นำมารวบรวมจะมีระเบียบวิธีวิจัยแบบ
ผสมผสาน เช่น งานวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ Mixed Method/Mixed Studies

Umbrella Review หมายถึง การทบทวนวรรณกรรม หลักฐานเชิงประจักษ์จากการรวบรวมงานที่เป็น Multiple Review โดยส่วนมากจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมโดยนำเอาผลงานตีพิมพ์ประเภท Systematic review วิเคราะห์ที่คุณภาพของกระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและสังเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้โดยเน้นกระบวนการประเมินค่างานวิจัยที่มีคุณภาพ และจัดแบ่งระดับคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบ ผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปใช้ในการเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้สู่การปฏิบัติ ระบุถึงประเด็นที่ยังไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสำหรับข้อเสนอในการทำวิจัยในอนาคต

การค้นหา วิเคราะห์ และการนำหลักฐานเชิงประจักษ์นำไปใช้ทางการแพทย์

การค้นหา	การวิเคราะห์	การนำไปใช้
<p>การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการและเหตุผล 2. ประเภทการทบทวนวรรณกรรม 3. วัตถุประสงค์ 4. คำถามการทบทวนวรรณกรรม 5. กรอบ PICO/PICo 6. กระบวนการสืบค้น 7. สรุปตารางการสืบค้น 8. การคัดกรองผลงาน 9. การพิจารณาคุณภาพงานวิจัย 10. การรวบรวมผลงานและสรุปผลองค์ความรู้ 	<p>การตรวจสอบคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การทดลองนำร่อง (Pilot study) - การปฏิบัติทางการแพทย์โดยการนำหลักฐานเชิงประจักษ์

การค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนคล้ายกับการทำวิจัย โดยผู้ทำการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องเขียนโครงร่าง (Review Proposal) เพื่อแสดงถึงแนวทางการศึกษา ในกรณีที่ผู้ทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ต้องมีการนำเสนอโครงร่างต่อคณะกรรมการพิจารณาโครงร่างวิจัย เช่นเดียวกับการทำวิจัยทั่วไป ในกรณีที่ผู้ศึกษาต้องการพัฒนางานที่เป็น

1. หลักการและเหตุผลในการทบทวนวรรณกรรม

โดยทั่วไป การเขียนเหตุผลในการทบทวนวรรณกรรม จำเป็นต้องเขียนถึง ปัญหาที่พบ ความรุนแรงของปัญหา (สถิติ) งานวิจัยที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการทบทวนวรรณกรรมพบว่าเป็นอย่างไร ผลการวิจัยมีผลที่ตรงกัน/ขัดแย้งกัน/หาข้อสรุปไม่ได้ หรือไม่อย่างไร และการทบทวนวรรณกรรมนี้จะประโยชน์อย่างไร ดังตัวอย่าง

ภาวะหิวแหว่งประสาทหลอนเป็นภาวะที่พบได้บ่อยในผู้ป่วยจิตเภทถึงร้อยละซึ่งเมื่อเกิดภาวะดังกล่าวมักเกิดปัญหาที่รุนแรงตามมาคือ.....

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการจัดการปัญหาหิวแหว่งประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภทคือ.....โดยพบว่าร้อยละ.....มีการใช้รูปแบบดังกล่าวในการแก้ไขภาวะหิวแหว่งประสาทหลอน

2. ประเภทการทบทวนวรรณกรรม ให้ระบุประเภทของการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งต้องสอดคล้องกับ PICO/PICo ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดในการค้นคว้าเช่น
 - 2.1 ประเภทเชิงทดลอง (เช่น การทบทวนประสิทธิภาพของ Intervention ต่าง ๆ)
 - 2.2 ประเภทเชิงพรรณนา (เช่น การทบทวนสถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง)
3. วัตถุประสงค์การทบทวนวรรณกรรม การระบุวัตถุประสงค์ ให้เขียนเป็นรายชื่อ ว่าการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบครั้งนี้เพื่อศึกษาเรื่องใด ดังตัวอย่าง
 - 3.1 ประเภทเชิงทดลอง
เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างโปรแกรมบำบัดแบบ CBT และ โปรแกรมจิตสังคมบำบัดต่อการลดภาวะหิวแหว่ประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภท
 - 3.2 ประเภทเชิงพรรณนา (เช่น การทบทวนสถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง)
เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการภาวะหิวแหว่ประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภท
4. คำถามการทบทวนวรรณกรรม เป็นการเขียนคำถามการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งคล้ายกับการเขียนคำถามวิจัย โดยเขียนเป็นคำถามกว้าง ๆ ดังตัวอย่าง
 - 4.1 ประเภทเชิงทดลอง (เช่น การค้นหา และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโปรแกรมต่าง)
โปรแกรมบำบัดแบบ CBT มีประสิทธิภาพมากกว่า โปรแกรมจิตสังคมบำบัดในการลดภาวะภาวะหิวแหว่ประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภทหรือไม่ อย่างไร
 - 4.2 ประเภทเชิงพรรณนา (เช่น การทบทวนสถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง)
แนวทางในการจัดการภาวะหิวแหว่ประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภทที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
5. กรอบ PICO หรือ PICo
การกำหนดกรอบ PICO หรือ PICo ต้องพิจารณาจากประเภทของการทำการทบทวนวรรณกรรม ถ้าเป็นการทบทวนงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นแบบทดลองวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยประเภท Intervention ต้องใช้กรอบ PICO เนื่องจากเป็นการค้นหาวิธีการ หรือโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะได้จากงานวิจัยเชิงทดลอง เช่น RCT, Quasi Experimental Research ที่ทดสอบประสิทธิภาพของวิธีการต่าง ๆ โดยมีกรอบของ PICO คือ

ตาราง 1 ตัวอย่างการเขียน PICO Framework สำหรับงานวิจัยเชิงทดลอง

PICO	รายละเอียด
P = Participant ให้เขียนกลุ่มตัวอย่างที่เราต้องการค้นคว้า	ผู้ป่วยจิตเภท
I = Intervention ให้เขียนโปรแกรมบำบัด/โปรแกรมที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	โปรแกรม CBT
C = Comparison ให้เขียนกลุ่มเปรียบเทียบที่เราต้องการเปรียบเทียบประสิทธิผลกับ Intervention ที่เรากำลังค้นคว้า	โปรแกรมจิตสังคมบำบัด
O = Outcome ให้เขียนการวัดผลที่เราต้องการทราบ เพื่อเอาผลลัพธ์ต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกัน ซึ่งการ Outcome ที่กำหนดในกรอบนี้ต้องเป็น Outcome ที่วัดผลของ Intervention ที่เราต้องการค้นคว้า ซึ่งส่วนมากการที่เราจะทราบว่า Outcome เป็นอะไร จะได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากแบบประเมินผลวิธีการประเมินผลในงานวิจัยที่ผ่านมา	อาการทางจิต, ภาวะหิวแหว่ประสาทหลอน

ในกรณีที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณแบบเชิงพรรณนาหรืองานวิจัยแบบเชิงคุณภาพ งานวิจัยเชิงพรรณนา เช่น descriptive cross sectional design ที่เป็นการศึกษาเชิงสำรวจทั่วไป จะใช้กรอบ PICO ดังนี้

ตาราง 2 ตัวอย่างการเขียน PICO Framework สำหรับงานวิจัยเชิงพรรณนา

PICO	รายละเอียด
P = Participant ให้เขียนกลุ่มตัวอย่างที่เราต้องการค้นคว้า	ผู้ป่วยจิตเภท
I = Phenomenal of Interest ให้เขียนปรากฏการณ์ที่เราต้องการค้นคว้า	การจัดการภาวะหูแว่วประสาทหลอน
Co = Context ให้เขียนบริบทที่เราศึกษา	โรงพยาบาล

หมายเหตุ: การเขียนกรอบ PICO หรือ PICO ถือเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดทิศทาง การค้นคว้าได้ตรงประเด็น และต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับคำถามการทบทวนวรรณกรรม

6. กระบวนการสืบค้น

6.1 กำหนดประเด็นการสืบค้น แบ่ง Concept การสืบค้น

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการสืบค้นเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่เป็นอุปสรรคในการทบทวนวรรณกรรม จึงควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนวิธีการสืบค้นงานวิจัย เช่น การกำหนดความสำคัญ การเลือกใช้ข้อมูล การสกัดเนื้อหาที่สำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นก่อนลงมือปฏิบัติจริง (Kanhadilok, Punsumreung & Malai, 2017)

ตัวอย่างการแบ่งเป็นประเด็นการสืบค้น เป็น Concept หลัก ๆ ของการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างโปรแกรมบำบัดแบบ CBT และ โปรแกรมจิตสังคมบำบัดต่อการลดภาวะหูแว่วประสาทหลอนในผู้ป่วยจิตเภท

ตาราง 3 ตัวอย่างการแบ่งประเด็นการสืบค้น

แบ่งประเด็นการสืบค้น	Concept1	Concept2	Concept3	Concept4
	CBT	Psychotherapy	Schizophrenia	Hallucination

6.2 Searching Terms

การกำหนดคำค้น ให้เริ่มจากการคิดที่ละ Concept และแยกเป็นคำค้นหาต่าง ๆ ที่อาจพบในฐานข้อมูล โดยอาจพิจารณาจาก keyword สำคัญที่ปรากฏในบทคัดย่อของผลงานที่ดีพิมพ์ และอาจค้นจาก Medical Subject Heading Database (MeSH term) ซึ่งเป็นดัชนีคำศัพท์ควบคุมที่กำหนดไว้ในแต่ละวารสาร/บทความ ดังตัวอย่างวิธีการคิดคำสืบค้น

ตาราง 4 ตัวอย่างวิธีการคิดคำสืบค้น

แบ่งประเด็นการสืบค้น	Concept1	Concept2	Concept3	Concept4
คำค้นหลัก	Cognitive Behavioral	Psychotherapy	Schizophrenia	Hallucination
Keyword	Therapy			
Synonyms	CBT	Psychosocial	Psychosis	- Auditory
การใช้คำเหมือน	Cognitive Treatment			Hallucination
Thesaurus				- Visual
การใช้คำพ้อง				Hallucination

ตาราง 4 (ต่อ)

แบ่งประเด็นการสืบค้น	Concept1	Concept2	Concept3	Concept4
Truncation Symbol การใช้สัญลักษณ์แทนเพื่อ ขยายการค้นให้ครอบคลุม	Cogniti* Behavior? Therap?	Psycho*	Schizophreni*	Hallucination*
Boolean operators การรวมคำหลักเพื่อขยายหรือ จำกัดการค้นหา		and/or/NOT		

6.3 กำหนด Inclusion Criteria

การกำหนด Inclusion Criteria เป็นการกำหนดขอบเขตการสืบค้นให้ชัดเจน โดยต้องสอดคล้องกับ PICO/PICo ที่กำหนด ดังตัวอย่าง

6.3.1 ระยะเวลาตีพิมพ์/ เผยแพร่ ระหว่างปี 2560-ปัจจุบัน

6.3.2 เป็นวิจัยที่ทำในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นจิตเภท และไม่มีโรคร่วมทางกายอื่นๆ

6.3.3 เป็นงานวิจัยที่ทำในกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะหูแว่วประสาทหลอนที่ไม่ได้เกิดจากโรคทางกาย

6.3.4 งานวิจัยเป็นการทำกลุ่มบำบัดที่ในโรงพยาบาล

6.3.5 งานวิจัยที่คัดเลือกเข้า เป็นงานวิจัย RCT, Quasi Experimental Controlled Group, Quasi Experimental Uncontrolled Group

6.3.6 เป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ด้วยภาษาไทย และภาษาอังกฤษเท่านั้น

6.4 กำหนด Exclusion Criteria

การกำหนด Exclusion Criteria เป็นการกำหนดขอบเขตการสืบค้นให้ชัดเจน โดยต้องสอดคล้องกับ PICO/PICo ที่กำหนด เพื่อชี้แจงว่างานวิจัยที่อยู่ในขอบเขตของ Exclusion Criteria จะไม่นำมารวบรวมในการทบทวนวรรณกรรม ดังตัวอย่าง

6.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโรคร่วมอื่นๆ เช่น HT DM Head Injury

6.5 กำหนดฐานข้อมูลในการสืบค้น

เขียนระบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้น เช่น Medline, Pubmed, CINAHL, Thaijo, Thailist ศึกษาวิธีการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ชนิดของฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น

6.5.1 Platform เช่น EBcohost, OVID DIALOG

6.5.2 Database เช่น Medline, CINAHL, EMBASE, PsychInfo, Scopus, OTseeker, PEDro, POPLINE, Proquest, ScienceDirect, TRIP, Wiley InterScience, SPORTDiscus, ISI Web of Science, PUBMED, EMBASE

7. สรุปตารางการสืบค้น

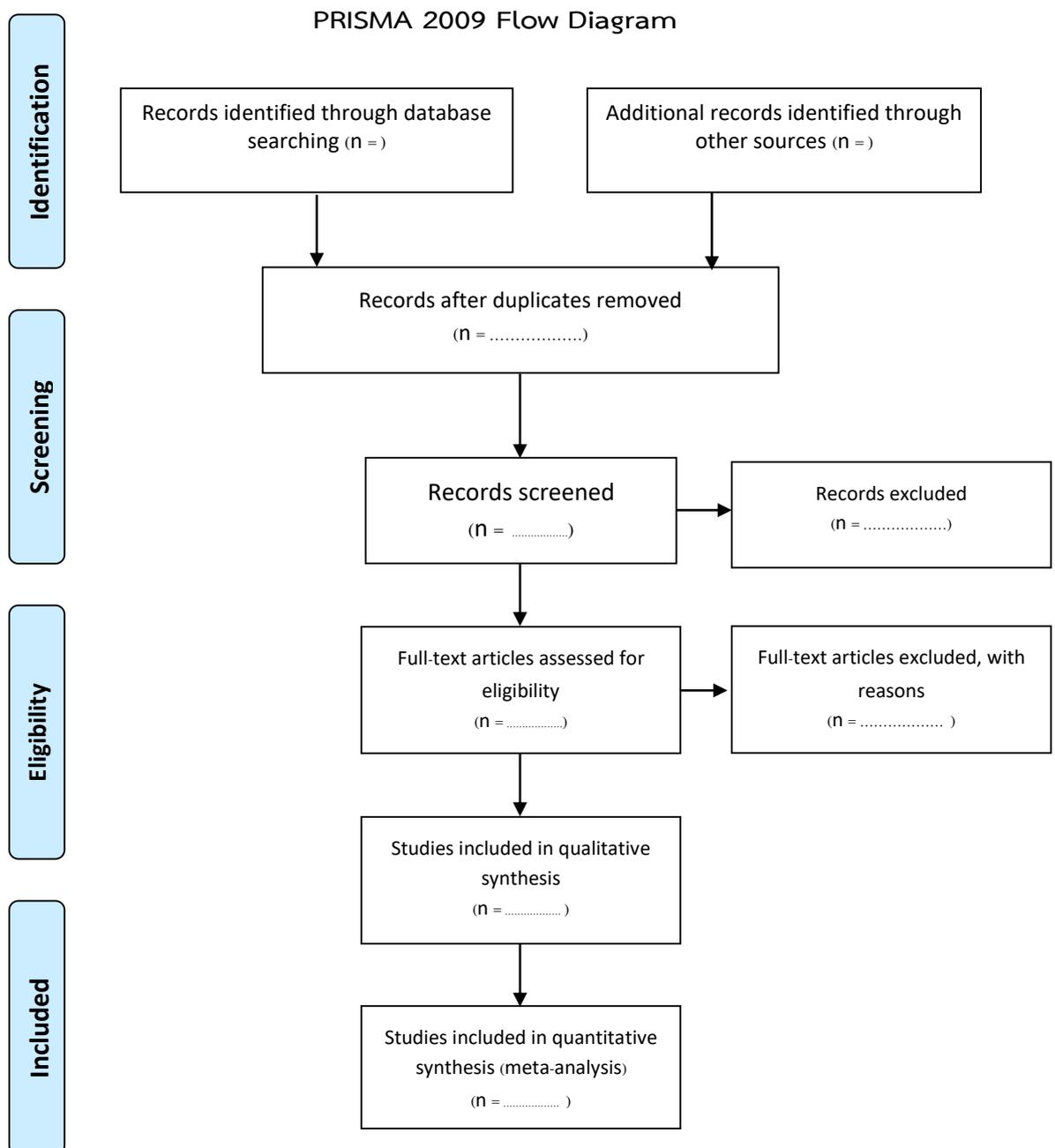
จัดทำตารางการสืบค้น โดยเขียนระบุคำค้น ฐานข้อมูลที่สืบค้น และจำนวนผลงานที่ค้นพบ เพื่อสรุปจำนวนผลการสืบค้น ดังตัวอย่าง

ตาราง 5 ตัวอย่างตารางสรุปการสืบค้น

คำค้น	CINAHL	Science Direct	PsychInfo	รวมจำนวนทั้งหมด
CBT and hallucination	10 เรื่อง	25 เรื่อง	15 เรื่อง	50 เรื่อง

8. การคัดกรองผลงาน (Screening)

ภายหลังจากการค้นคว้า และได้ข้อมูลสำหรับการทบทวนวรรณกรรม ทีมวิจัยจะร่วมกัน Screen ผลงานวิจัยตาม Inclusion Criteria และ Exclusion Criteria จนได้วิจัยที่ต้องการ ในการคัดกรองผลงานผู้วิจัยสามารถคัดผลงานที่เป็นงานวิจัยแบบ Primary Study หรือผลงานการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ที่ผู้อื่นตีพิมพ์มารวบรวมและนำมาหาข้อสรุปว่า จะนำวิจัยเรื่องใด นำเข้าเพื่อตรวจสอบคุณภาพงาน โดยเริ่มต้นจากการอ่านรายละเอียดของหัวข้อเรื่องและบทคัดย่อ ในกรณีทีวิจัยเรื่องนั้นไม่เกี่ยวข้องกันให้คัดออก แต่อาจใช้เนื้อหาบางส่วนสำหรับการเขียนเพื่อประกอบการอภิปรายผลในส่วนต่าง ๆ ขั้นตอนการคัดกรองผลงานต้องมีการนำเสนอโดยใช้ PRISMA diagram เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของกระบวนการคัดกรองผลงาน

ภาพ 2 PRISMA Diagram
(Moher, Liberati, Tetzlaff & Altman, 2009)

9. การพิจารณาคุณภาพงานวิจัยตามเกณฑ์ Critical Appraisal Tool

ภายหลังคัดเลือกผลงาน ทีมวิจัยแต่ละคน อ่านวิจัยทุกเรื่องที่ผ่านเกณฑ์ Inclusion Criteria โดยละเอียด และทำการวิเคราะห์คุณภาพผลงาน โดยใช้ Critical Appraisal Tool เพื่อตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย ผู้วิจัยจำเป็นต้องระบุเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ Critical Appraisal Tool ที่ใช้ในการประเมินค่างานวิจัย การใช้เครื่องมือวิเคราะห์จะต้องใช้ให้ตรงกับประเภทของงานวิจัย ดังนั้นนักวิจัยควรพิจารณาและจัดประเภทของงานวิจัยและเลือกใช้เครื่องมือประเมินค่าผลงานวิจัยให้สอดคล้องกัน เนื่องจากแนวคิดของสถาบัน The Joanna Briggs Institute (JBI) เป็นสถาบันที่มีการทบทวนวรรณกรรมในรูปแบบงานวิจัยที่หลากหลาย ตั้งอยู่ที่เมือง Adelaide ประเทศ Australia ปัจจุบันสถาบัน JBI มีการขยายความร่วมมือกับนานาชาติในการสร้างผลงานวิชาการวิชาการ ตีพิมพ์เผยแพร่งานเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จากผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เช่น Randomize Controlled Trial, Cohort Study, Cross Sectional Study รวมทั้งมีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ และการสรุปองค์ความรู้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สถาบัน JBI มีโปรแกรมในการทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ คือ SUMARI Program จึงมีรายละเอียดของการใช้ Critical Appraisal Tool ที่เฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละรูปแบบวิธีวิจัย (The Joanna Briggs Institute, 2021) โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก <https://jbi.global/critical-appraisal-tools> โดยสามารถเลือกใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้ Checklist for Randomized Controlled Trials, Checklist for Quasi Experimental Studies, Checklist for Analytical Cross Sectional Studies, Checklist for Case Control Studies, Checklist for Case Report, Checklist for Cohost Studies, Checklist for Prevalence Studies, Checklist for Systematic Review, Checklist for Qualitative Research, Checklist for text and Opinion เป็นต้น

หลังจากผู้วิจัยแต่ละคนในทีมประเมินงานวิจัยตามแบบประเมิน Critical Appraisal Tool เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ และคุณภาพงานวิจัย เพื่อนำเข้าสู่การวิเคราะห์โดยการพิจารณาตามเกณฑ์ โดยผลงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกให้เป็นผลงานที่มีคุณภาพต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาอย่างน้อย 60% ในกรณีที่ทีมวิจัยอ่านผลงานวิจัยแล้วพบว่าการประเมินค่างานวิจัยไม่ตรงกัน จะใช้วิธีการประชุมเพื่อหาข้อสรุปเพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกันในการประเมินผลงานวิจัย ทั้งนี้จำนวนผู้วิจัยภายในทีมควรเป็นจำนวนคี่ เพื่อให้สามารถตัดสินผลของการคัดเลือกรางงานวิจัยได้ตามคะแนนเสียงข้างมาก ในการทำงานร่วมกันของทีมวิจัยในระหว่างการอ่านผลงานวิจัยเพื่อประเมินค่างาน ทีมวิจัยแต่ละคนสามารถทำงานได้อย่างอิสระผ่าน SUMARI Program ซึ่งเป็นโปรแกรมของสถาบัน The Joanna Briggs Institute (JBI) ในกรณีที่ทีมวิจัยไม่สามารถใช้โปรแกรมดังกล่าวได้อาจประยุกต์ใช้โปรแกรมอื่นๆ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ เช่น Google doc. หรือ Google Sheet เป็นต้น

10. การรวบรวมข้อมูลและสรุปผลองค์ความรู้

ผู้วิจัยออกแบบ Data Extraction Sheet ที่ใช้ในการสรุปรายงานวิจัยเป็นหมวดหมู่ หรือเป็นตาราง เพื่อสามารถรวบรวมการทบทวนวรรณกรรมที่เป็นระบบและเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยสามารถกำหนดประเด็นต่าง ๆ ได้เอง เช่น ชื่อผู้แต่ง ปีที่แต่ง โปรแกรมที่ใช้ กลุ่มตัวอย่าง สถานที่เก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้วัดผลการศึกษา ผลการศึกษาที่พบ แล้วทำเป็นตารางตามหัวข้อต่าง ๆ หลังจากอ่านงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกมาทบทวนวรรณกรรมเสร็จ ผู้วิจัยสกัดข้อมูลและเขียนข้อมูลสำคัญที่ต้องการสกัด โดยการทำ Data Extraction Sheet ต้องออกแบบให้สอดคล้องกับคำถามการทบทวนวรรณกรรม ในขั้นตอนของการทำ data Extraction Sheet ในกรณีที่ทีมวิจัยไม่ได้ทำงานผ่าน SUMARI Program สามารถทำในรูปแบบ Google Form เพื่อให้คณะทำงานสามารถทำงานได้อย่างอิสระ รวดเร็วและสามารถนำข้อมูลมารวบรวมได้ง่ายเป็นหมวดหมู่

นำผลการศึกษามาสรุปใน Identified Table และสรุปผลการค้นคว้าเป็นหมวดหมู่ เปรียบเทียบผลการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปขององค์ความรู้ที่มีคุณภาพ รวมทั้งระบุระดับคุณภาพของข้อมูลที่พบในแต่ละการศึกษา ตัวอย่างตารางวิเคราะห์และสรุปผลองค์ความรู้

ตาราง 6 ตัวอย่างตารางวิเคราะห์และสรุปผลองค์ความรู้

ชื่อเรื่อง/ อ้างอิง	รูปแบบ วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	รายละเอียด โปรแกรม	เครื่องมือ วัดผล	ระยะเวลา การ ประเมินผล	ผลลัพธ์ การศึกษา	คุณภาพ ข้อมูล Level of Evidence
------------------------	-----------------	-------------------	-----------------------	---------------------	------------------------------	---------------------	--

การเขียนสรุปผลการศึกษาโดยเขียนถึงกระบวนการศึกษาทั้งหมดและผลการศึกษา โดยการเขียนจะเขียนคล้ายกับการเขียนผลงานวิจัยเพื่อให้เห็นกระบวนการค้นคว้าที่มีคุณภาพและผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้ได้ต่อไป ประเด็นสำคัญของการสรุปองค์ความรู้ หากพบว่าผลงานที่คัดเลือกเข้ามาในการสรุปองค์ความรู้มีการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta Analysis) สามารถนำมาใช้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เป็นเทคนิค การวิเคราะห์งานวิจัยที่ใช้วิธีการทางสถิติมาสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณหลายๆ เรื่อง ที่ศึกษาปัญหาเดียวกันเพื่อหาข้อสรุปอย่างมีระบบเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความถูกต้อง ลุ่มลึก และน่าเชื่อถือ (Thanakwang, 2010)

การวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยผู้ทำการศึกษาต้องนำผลลัพธ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ อาจเป็น แพทย์ พยาบาล หรือ สหสาขาวิชาชีพทางการแพทย์ อื่นๆที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญกับเรื่องที่ศึกษา โดยจัดประชุมวิพากษ์องค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ทีมผู้ศึกษาต้องชี้แจงรายละเอียดของกระบวนการทบทวนวรรณกรรมให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของคุณภาพงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้มา ในขั้นตอนของการประชุมวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้เชี่ยวชาญจะแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีการอภิปรายร่วมกันถึงความเป็นไปได้ และวิธีการที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ทันสมัยที่สุดและดีที่สุดจากหลักฐานทางวิชาการมาใช้อ้างอิงในการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงค่านิยม ความเชื่อของผู้รับบริการร่วมด้วย จากนั้นทีมผู้วิจัย จะนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและเพิ่มเติมองค์ความรู้ของหลักฐานเชิงประจักษ์ให้สมบูรณ์ตามบริบทจึงจะสามารถนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการปฏิบัติจริงเพื่อยกระดับคุณภาพการพยาบาลต่อไป

การนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ประโยชน์

ทีมวิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากการรวบรวมองค์ความรู้จากวรรณกรรมและข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ผ่านการพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์ มาสรุปเป็นแนวทางในการปฏิบัติทางการพยาบาล โดยในรายละเอียดของขั้นตอนและวิธีปฏิบัติการพยาบาลจะมีรายละเอียดอ้างอิงถึงระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่นำมาใช้อ้างอิง (รายงานวิจัย) โดยการบอกระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ควรระบุแหล่งที่มาของการจัดระดับความน่าเชื่อถือของรายงานวิจัยที่ใช้อ้างอิง เช่น แบ่งระดับหลักฐานเชิงประจักษ์ตามแนวคิดของสถาบัน The Joanna Briggs Institute เป็นต้น

เมื่อได้แนวทางการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ จะสามารถนำลงสู่การปฏิบัติได้โดยผู้บริหารของหอผู้ป่วยร่วมกับทีมวิจัยจัดประชุมชี้แจงแนวทางให้การพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อนำมาใช้ในหอผู้ป่วย โดยควรมีการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ทดลองนำวิธีการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วย เพื่อศึกษาผลการให้การพยาบาลและความเป็นไปได้ของการปฏิบัติตาม

หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มพยาบาลที่นำวิธีการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ และเก็บข้อมูลผลการให้การพยาบาลกับผู้ป่วย และความพึงพอใจต่อการพยาบาลของผู้ป่วย เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาปรับปรุงแนวทางการพยาบาลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภายหลังการศึกษานำร่อง ผู้บริหารของหอผู้ป่วยร่วมกับทีมวิจัยควรมีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงผลการศึกษานำร่องแนวทางให้การพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และสนับสนุนให้พยาบาลในหอผู้ป่วยนำแนวทางให้การพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการดูแลผู้ป่วย เพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน การให้บริการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีคุณภาพและทันสมัย จะช่วยให้พยาบาลให้การพยาบาลด้วยความมั่นใจ เพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการและยกระดับคุณภาพการพยาบาล

สรุป

การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัตินับว่าเป็นสมรรถนะหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับพยาบาล จุดเริ่มต้นของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลคือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์จากประเด็นปัญหาทางการพยาบาล การตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการทบทวนวรรณกรรม การกำหนดกรอบแนวคิดในการสืบค้น PICO/PICo การกำหนดเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกของผลงานวิจัยที่จะนำมาใช้อ้างอิง การออกแบบกระบวนการสืบค้น คำค้น และแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการสืบค้น ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ในการสืบค้นพยาบาลจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญเมื่อต้องการค้นหาหลักฐานหรืองานวิจัยต่าง ๆ มาอ้างอิง นอกจากนี้ทักษะการประเมินค่างานวิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการที่สำคัญของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นทักษะสำคัญที่พยาบาลควรเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการประเมินค่างานวิจัยก่อนนำมาใช้สรุปเป็นองค์ความรู้ เพื่อลดความลำเอียงและใช้ผลการวิจัยที่มีคุณภาพมาอ้างอิงในหลักฐานเชิงประจักษ์

ภายหลังการสรุปผลองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะนำมาใช้อ้างอิงในการปฏิบัติงาน โดยการเสนอร่างแนวทางการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ จัดประชุมวิเคราะห์ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขา เพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสมกับบริบทและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการพยาบาลควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้สรุปเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาลและนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยกลุ่มเล็กในหอผู้ป่วย ก่อนขยายผลนำไปปฏิบัติงานจริงในหอผู้ป่วยเพื่อยกระดับคุณภาพการพยาบาลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ทางการพยาบาล ได้แก่

1. ด้านการศึกษา ควรนำไปใช้ในการเรียนการสอนพยาบาลในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเกิดทัศนคติที่ดี และมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการของการผลิตผลงานที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์ เกิดการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น ได้แก่ การค้นหาปัญหาทางการพยาบาลที่ต้องการแก้ไข การกำหนดเป้าหมายการค้นหาหลักฐานอ้างอิง การฝึกทักษะการสืบค้นอย่างเป็นระบบ การประเมินค่างานวิจัย การวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำมาใช้ เมื่อบัณฑิตพยาบาลผ่านการเรียนรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ จะสามารถลดอุปสรรคที่จะขัดขวางการเรียนรู้เกิดทัศนคติที่ดีในการนำไปใช้เนื่องจากเห็นว่าเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และเกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ เมื่อจบเป็นพยาบาลและต้องปฏิบัติงานจริงในการให้บริการทางสุขภาพจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่ดีในการค้นหาหลักฐานทางวิชาการและนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้อ้างอิงเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาลต่อไป

2. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล บุคลากรทางพยาบาลที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยควรทบทวนความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลงานที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การสร้างมาตรฐานทางการพยาบาลจากข้อค้นพบที่เกิดขึ้น

3. ด้านนโยบาย ผู้นำองค์กรทางการพยาบาลควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลงานวิชาการโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์สู่การปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้เกิดการทำแนวปฏิบัติทางการพยาบาล (Clinical Nursing Practice Guideline) จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ค้นพบจากงานวิจัยที่น่าเชื่อถือและมีคุณภาพ และควรกำหนดและให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของพยาบาลในด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

4. ด้านวิจัย ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการเตรียมบัณฑิตพยาบาล และพยาบาลที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยให้มีทัศนคติที่ดี เกิดแรงจูงใจ ในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์และสมรรถนะที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาทักษะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาล

References

- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping Studies: Towards a Methodological Framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. doi:10.1080/1364557032000119616
- Ganann, R., Ciliska, D., & Thomas, H. (2010). Expediting Systematic Reviews: Methods and Implications of Rapid Reviews. *Implementation Science*, 5(1), 56-56. doi: 10.1186/1748-5908-5-56
- Julawong, O., Munsil, J., & Taweewanich, S. (2018). Application of Evidence-Based Practice in Nursing Professions. *Journal of Royal Thai Army Nurses*, 19(2), Available from: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/143885>
- Kanhadilok, S., Punsumreung, T., & Malai, C. (2017). Evidence Based Teaching Strategies in Nursing. *Journal of Nursing and Health Care*, 35(4), 34-41
- Khammathit, A., & Makrat, M. (2017). Using the Systematic Review to Provide a Complete Summary on a Research Question in Evidence Based Practice : A 3 Step Method. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 3(3), 249-259.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta Analyses: The PRISMA Statement. *PLoS Med* 6(7), e1000097. doi:10.1371/journal.pmed1000097
- Picheansathian, W. (2018). Searching the Evidence: Essential Skill for Nurse in Thailand 4.0. *The Journal of Nursing and Midwifery Practice*, 5(1), 136-148.
- Puttaruksa, L., Subgranon, R., & Othaganont, P. (2016). Factors Leading to Success in the Implementation of Evidence Based Nursing Practice of Professional Nurses. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, 24(3), 94-103.
- Thanakwang, K. (2010). Meta-Analysis: Concepts and Application to Nursing Research. *Thai Journal of Nursing Council*, 25(4), 10-22.
- The Joanna Briggs Institute. (2021). *The Critical Appraisal Tool*. Retrieved on 5 January 2021. from <https://jbi.global/critical-appraisal-tools>
- Tonsuwon, K., Suwonnaroop, N., & Watthayu, N. (2019). Perceived Barriers to Implementing Evidence, Attitudes, and Research Experiences Toward Evidence-Based Nursing Practice among Professional Nurses in Health Promoting Hospital, *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima*, 25(2), 25-40.